



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ  
**ARAŞTIRMA MERKEZİ**

Kasım 2007

**Bazı Avrupa Ülkelerinde  
Parlamento İle Sivil Toplum  
Kuruluşları Arasındaki İlişkiler**

Çeşitli Avrupa ülkelerinde Parlamento ile Sivil Toplum Kuruluşları arasındaki ilişkilerin ele alındığı bu çalışma, ECPRD (Avrupa Parlamentoları Araştırma ve Dokümantasyon Merkezi) bünyesinde, “**Ulusal Parlamentolar ve Sivil Toplum Kuruluşları Arasındaki İlişkiler**” üzerine Mayıs 2007’de ve Şubat 2004’de yapılan iki çalışmadaki bilgilerden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir.

Feride Eroğlu/ Ali Çolak/ Hüdayi Şencan  
Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Bölümü

kysb.armer @tbmm.gov.tr

Tel: 420 68 53



EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

## İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	1
2. ALMANYA .....	1
3. AVUSTURYA .....	2
4. DANİMARKA .....	2
5. FİNLANDİYA.....	3
6. İNGİLTERE .....	4
7. İSPANYA .....	5
8. İSVEÇ .....	5
9. İTALYA.....	6
10. NORVEÇ.....	6
11. POLONYA .....	8
12. PORTEKİZ.....	9
13. SLOVAKYA .....	10
14. SLOVENYA.....	11
15. YUNANİSTAN .....	12



## 1. GİRİŞ

Çeşitli Avrupa ülkelerinde Parlamento ile Sivil Toplum Kuruluşları arasındaki ilişkilerin ele alındığı bu çalışma, ECPRD (Avrupa Parlamentoları Araştırma ve Dokümantasyon Merkezi) bünyesinde, “**Ulusal Parlamentolar ve Sivil Toplum Kuruluşları Arasındaki İlişkiler**” üzerine Mayıs 2007’de<sup>1</sup> ve Şubat 2004’de<sup>2</sup> yapılan iki çalışmadaki bilgilerden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir.

## 2. ALMANYA

Federal Meclis ile sivil toplum kuruluşlarının değişik aktörleri arasında hukuki ilişkilere dair bir düzenleme bulunmamaktadır. Sadece Federal Meclis İçtüzüğü 70 inci maddesinde belirtildiği üzere bir komisyonun herhangi bir konu hakkında bilgi almak için konuyla ilgili uzmanlara başvurabilmesi sebebiyle dolaylı ilişki mevcuttur. Sivil toplumla ilgili olarak daimi komisyon bulunmamakla birlikte 16 ıncı yasama döneminde “Aile, Yaşlılar, Kadınlar ve Gençlik Komisyonu”, “Halk Girişimi” adında bir alt komisyon kurmuş olup sivil toplumla da ilişkilerde bulunmuştur.<sup>3</sup>

Parlamento, sivil topluma ilişkin sorunları kendi bünyesindeki değişik komisyonlarca ele alır. Örneğin 14 üncü Yasama döneminde “Halk Girişiminin Geleceği” adlı araştırma komisyonu kurulmuştur.<sup>4</sup> Komisyon, çalışmaları sırasında kamusal diyalog çerçevesinde etkinlikler düzenlemiştir.<sup>5</sup> Ayrıca Komisyonun hazırladığı yazı dizisine ait bir cilt, sivil topluma ilişkin bilgileri içeren Halk Katılımı ve Sivil Toplum başlıklıdır.

---

<sup>1</sup> ECPRD Requests 769, ‘Relations between national Parliaments and Civil Society: Foundations, NGOs, other’ , 17.05.2007

<sup>2</sup> ECPRD Request 214, ‘Relations between Parliament and NGOs (Law Making Process)’ , 02.02.2004

<sup>3</sup> İlgili alt komisyon hakkında daha fazla bilgi için bkz. **Unterausschuss “Bürgerschaftliches Engagement”**, Federal Meclis Web Sitesi, [http://www.bundestag.de/ausschuesse/a13/buerger\\_eng/index.html](http://www.bundestag.de/ausschuesse/a13/buerger_eng/index.html) , (Erişim Tarihi: 15.11.2007)

<sup>4</sup> Türkçe dahil dört ayrı dilde komisyonun rapor özeti için bkz. **Zukunft der Bürgerschaftlichen Engagements**, <http://webarchiv.bundestag.de/cgi/show.php?fileToLoad=111&id=1040> , (Erişim Tarihi: 15.11.2007), Araştırma Komisyonu-Yurttaşlık Girişiminin Geleceği, [http://webarchiv.bundestag.de/archive/2007/0108/parlament/gremien/kommissionen/archiv14/enga/04Zsf\\_tr.pdf](http://webarchiv.bundestag.de/archive/2007/0108/parlament/gremien/kommissionen/archiv14/enga/04Zsf_tr.pdf) , (Erişim Tarihi: 15.11.2007)

<sup>5</sup> Etkinlikler ve sonuçları üzerine ilgili basın açıklaması için bkz. **Neue Formen bürgerschaftlichen Engagements - Projekte stellen sich vor**, [http://www.bundestag.de/aktuell/presse/2000/pz\\_000615a.html](http://www.bundestag.de/aktuell/presse/2000/pz_000615a.html) , (Erişim Tarihi: 15.11.2007)

Federal Meclis siyasi parti grupları, düzenli olarak parlamentoya ait binalarda organizasyonlar gerçekleştirmektedirler. Bu organizasyonlara sivil toplum örgütlerinin temsilcileri de konuşmacı veya konuk olarak katılmaktadır.<sup>6</sup>

### 3. AVUSTURYA

Millet Meclisi ve Federal Konsey İç Tüzükleri uyarınca Millet Meclisi ve Federal Konsey Komisyonlarına uzmanlar, diğer tanıklar, Sivil Toplum Kuruluşları temsilcileri gündemdeki bir konu üzerine görüşlerini açıklamak üzere davet edilebilirler.

Sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin görüşlerini açıklamak üzere davet edilmeleri ve bu açıklamayı sözlü ya da yazılı yapmaları ilgili komisyonun kararına bağlıdır. Yaygın uygulama, sözlü açıklama yapma fırsatı tanınmasıdır.

Sivil toplum kuruluşlarına kanun yapım sürecinde danışılması, genellikle, parlamento öncesi süreçte söz konusu olmaktadır. Federal Hükümet, bir tasarı hazırlarken çeşitli çıkarları temsil eden yasal organlara danışmak zorundadır ve geleneksel olarak bu esnada diğer çıkar grupları ve sivil toplum kuruluşlarının da görüşleri alınır(değerleme usulü).

Sivil toplum kuruluşları, hazırlanmakta olan yeni tasarılar hakkında bilgiyi ilgili bakanlıktan almakta iken, 1999 yılından sonra değerlendirme usulü uygulanan bütün tasarılar parlamentonun web sitesinde yayınlanmakta ve ilgili konuda önemli bir bilgi kaynağı oluşturmaktadır.

### 4. DANİMARKA

Danimarka'da, Parlamento ile sivil toplum arasındaki ilişkileri düzenleyen bir mevzuat bulunmamaktadır. Aynı şekilde Parlamento içtüzüğünde de bu yönde bir düzenleme bulunmadığı gibi bu konuya özgülenmiş bir komisyon da mevcut değildir. Buna karşın, Parlamento Komisyonları, sivil toplum örgütlerinin katıldığı toplantılar organize ederler. Bu toplantılar, açık danışma toplantıları olabildiği gibi konferanslar da olabilmektedir. Zaman zaman bu örgütler de özel bir konuda görüş sunmak için toplantı talebinde bulunabilirler.

---

<sup>6</sup> İlgili yazı dizisi ve sivil topluma ilişkin kısım için bkz. **Schriftenreihe**, <http://webarchiv.bundestag.de/cgi/show.php?fileToLoad=111&id=1040> , (Erişim Tarihi: 15.11.2007) **Bürgerschaftliches Engagement und Zivilgesellschaft** , <http://webarchiv.bundestag.de/cgi/show.php?fileToLoad=111&id=1040> , (Erişim Tarihi: 15.11.2007)

Aynı zamanda, tek tek milletvekilleri ya da siyasi partiler de ilgilendikleri konu hakkında ya da desteğini aldıkları sivil toplum örgütleriyle böyle bir ilişki ve işbirliği içine girerler.

Parlamento bünyesinde, konuyla ilgili örgütlerin çağrıldığı ve kamuya açık toplantı sayısı bir yılda yaklaşık 150'yi bulmaktadır. Danimarka İçişleri ve Sağlık Bakanlığı web sitesinde yeni yasa önerileri ve bakanlık düzenlemelerinin listesi değerlendirmeye sunmak amacıyla yayınlanır. Aynı şekilde, Parlamento web sitesinde parlamento gündemi hakkında ayrıntılı bilgi yer almaktadır. Ayrıca, toplumun her kesimi Parlamento Enformasyon Hizmetlerine başvurarak tasarı/teklifler hakkında özel bilgi ya da Parlamento ve Danimarka demokrasisi hakkında genel bilgi alabilirler. Hükümet tarafından Parlamento'ya sunulması düşünülen tasarılar öncelikle konuyla ilgili dernek, vakıf, sendika vb örgütlere değerlendirmeleri alınmak üzere gönderilir. Değerlendirmeler, tasarıyla ilgili komisyona sunulur. Ayrıca, bu örgütler, Parlamento Komisyonlarına yazıyla başvurarak konuyla ilgili toplantı talebinde bulunabilirler.

## **5. FİNLANDİYA**

Parlamento İttüzüğü'nün 37 inci bölümü hükümlerine göre, komisyonlar, uzman dinleyebilir. Kimin ya da hangi kuruluşun dinleneceğine dair kararı vermek komisyonun yetkisindedir. Sivil toplum örgütleri ile parlamento ilişkilerini düzenleyen özel kurallar bulunmamasına karşın, pratikte parlamento komisyonlarına uzman olarak çağrılırlar. Komisyonlar, sivil toplum örgütlerini davet ettiklerinde bu çağrıyı kabul eden örgütün temsilcisi örgütün görüşlerini sözlü olarak komisyona sunar. Bu sunumdan sonra milletvekilleri temsilciye sorular yöneltebilirler. Sivil toplum örgütleri genel olarak yazılı doküman da bırakabilirler. Bazen uzman görüşleri yalnızca yazılı olarak alınır.

Komisyona uzman olarak çağrıldıkları durumlar hariç, ne parlamento ne de komisyonlar genellikle bu örgütleri yasa tasarı/teklifleri hakkında bilgilendirmezler. Sivil toplum örgütleri, bu bilgileri bir tasarı'nın hazırlanması sürecinde Hükümetten, medyadan ya da Parlamento'yu –örneğin Parlamento web sitesi ana sayfasını- kontrol ederek elde ederler. Komisyonlarda ilgili sivil toplum örgütlerinin listesi, yasa teklifleri konusunda bilgi vermek amacıyla değil, uzman olarak seçtikleri zaman davet edilebilmeleri amacıyla bulunmaktadır.

## 6. İNGİLTERE

Parlamentonun sivil toplumla ilişkilerine dair herhangi bir yasal düzenleme bulunmadığı gibi Parlamentoda bu konuyla ilgili özel bir komisyon da yoktur.

Avam Kamarasında, sivil toplum kuruluşlarının araştırma komisyonlarına açıklama yapmalarına fırsat verilmekte ancak genel bir müzakere yapılmamaktadır.

Bazı komisyonlar, sivil toplumun belirli gruplarından video kanıtlarını değerlendirmiş ya da belirli grupları dinlemek için Birleşik Krallığın diğer bölümlerine seyahatler gerçekleştirmiştir. Milletvekilleri, kendi seçim bölgeleriyle yakın ilişki içindedirler, siyasi konuları ve sorunları tartışmak için seçmenler ve çeşitli toplumsal gruplarla haftalık toplantılar yaparlar.

Her yıl, yirmi komisyon ya da inceleme komisyonları tarafından gerçekleştirilen yüz civarında açıklama toplantıları gerçekleştirilir. Bu toplantılarda sivil toplum unsurlarıyla uğraşılır. Milletvekillerince çalıştırılan çeşitli gruplar siyasi konuları tartışmak için her hafta parlamento binasında sivil toplum temsilcilerinin katılabileceği toplantılar yaparlar.

Özel komisyonlar, Hükümet tasarıları üzerine inceleme yapıp görüş belirttikleri bazı hallerde sivil toplum kuruluşları temsilcilerini şahsen ya da yazılı olarak aydınlatıcı açıklama yapmak üzere davet edebilirler. Örneğin, Vatandaşlar Danışmanlık Büroları Ulusal Topluluğu sosyal politika konularında sık sık aydınlatıcı açıklamalar yaparken Ulusal Çevre Ajansı çevreyle ilgili konularda açıklamalar yapar.

Avam Kamarasında daimi komisyonlar, yasamanın belirli bir parçasını incelemek göreviyle oluşturuldukları için tanıklara başvurulmaz, dolayısıyla sivil toplum kuruluşlarının bir rolü yoktur. Ancak, bazı hallerde oluşturulan özel daimi komisyonlarda tanıklar ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin açıklama yapması mümkündür.

Sivil toplum kuruluşları temsilcileri, Özel Komisyonlara ya da Özel Daimi Komisyonlara resmi olarak komisyon katibi tarafından çağırılırlar. Yazılı olarak yapılan açıklamalardan sonra az sayıda grup komisyon üyelerinin sorularını sözlü olarak cevaplamak üzere çağırılır. Üyelerin sorularını cevaplarırken bazı genel yorumlar da yapabilirler.

Parlamento, özel komisyonların ve Kütüphanenin kamu politikası konuları ve İnternette mevzuat teklifleri üzerine tüm raporlarını erişilebilir kılar. Basılı kopyaları satın

almak da mümkündür. Parlamento web sitesinde Parlamentonun inceleme faaliyetiyle ilgili kapsamlı materyal bulunmakta, halen sitenin, sivil toplumun politika konularında daha fazla temsilini mümkün kılacak şekilde yeniden tasarlanmasına çalışılmaktadır.

Sivil toplumun yasama sürecinin parçası olması bağlamında, özel komisyonlar sivil toplum temsilcilerine yasa tekliflerinin etkileri üzerine bilgi toplamak ve hükümet dışı kaynaklardan alternatif politika önerileri almak için başvururlar.

## **7. İSPANYA**

Parlamento ile sivil toplum arasındaki en temel ilişki biçimi, çağrıldıklarında komisyonda görüş açıklamaktır (Anayasanın 76/2. maddesi, Kongre İçtüzüğü'nün 44/2. maddesi, Senato İçtüzüğü'nün 60/2. maddesi). Bunun yasal temeli ise 24 Mayıs tarih ve 5/1984 sayılı Organik Yasadır.

Parlamento içinde sivil toplumla ilişkilere dönük bir komisyon bulunmamakla birlikte, sivil toplum örgütlerinin üyeleri her zaman farklı parlamento komisyonlarına davet edilebilmekte ve burada bilgi verebilmektedir. İspanya'da en üst düzeyde mutabakat sağlamak amacıyla sivil toplumun bir tasarının yasalaşma sürecine katılması gerekliliği, demokratik bir ilke olarak kabul edilmektedir.

## **8. İSVEÇ**

Parlamento ile sivil toplum örgütleri arasındaki ilişkiye örnek olarak komisyonların açık toplantıları verilebilir. Komisyonlar bazı toplantılarını açık yaparlar, Riksdag'da açık toplantılar ilk kez 1980'lerin sonlarında başlamıştır. Halen komisyonlar her yıl 40 civarında açık toplantı yapmaktadırlar.

Bu toplantılarda komisyonlar çeşitli çıkar gruplarının temsilcilerini ve uzmanları komisyon üyelerinin sorularını cevaplamaları amacıyla davet ederler. Örneğin Eğitim Komisyonu hükümetin yüksek öğretim üzerine bir tasarısını görüşürken akademik camianın temsilcilerini toplantıya davet etmeye karar verebilir.

Ayrıca çeşitli çıkar gruplarının kendi alanlarında etkilemek amacıyla Riksdag üyeleriyle ilişkiye geçmeleri de yaygın bir uygulamadır.



Genel Kurul toplantıları da halka açıktır. Dileyen herkes, Genel Kurulun Halk Locasından tartışmaları izleyebilir. Medya, tartışmaları basın locasından izler. Tartışmalar, Parlamento web sitesinden izlenebilir ya da telefon servisinden dinlenebilir. Bazı tartışmalar radyo ve televizyondan canlı yayınlanır.

## 9. İTALYA

Parlamento içtüzüğü yasama sürecine hükümet temsilcilerinin yanısıra sivil toplum örgütü temsilcilerinin de katılabilmesini öngörmektedir. Anayasanın 2001 yılında değiştirilen 118/4. maddesine göre, Devlet, bölgeler, metropol şehirler, iller ve belediyeler genel çıkara yönelik etkinlikleri açığa çıkarmak amacıyla yurttaşlar tarafından tek tek ya da örgütleri aracılığıyla geliştirilen özerk inisiyatifleri desteklemektedir. Subsidiarite (yardımcı olma anlamında) ilkesine dayanan bu uygulama sivil toplumun rolünü artıran bir temel olarak değerlendirilmektedir. Parlamento içinde sivil toplumla ilişkilere dönük bir komisyon bulunmamakla birlikte, sivil toplum örgütlerinin parlamento komisyonlarının oturumlarına katılması sıklıkla rastlanan bir durumdur.

Parlamento araştırma, Sürekli Komisyonlar tarafından kararlaştırılan soruşturma ya da rutin yasama süreçlerinde, Komisyonlar sıklıkla değişik ilgi alanlarına sahip sivil toplum örgütleri temsilcilerinin katıldığı toplantılar düzenlerler. Aynı zamanda, İtalya Parlamentosunun iki kanadı tarafından düzenlenen, sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin katılımının giderek arttığı konferans vb. gayri resmi etkinlikler de vardır. Bunlar çoğunlukla resmi olarak düzenlenmediği için bir yıl içinde sivil toplum örgütlerinin katıldığı etkinlik sayısını tespit etmek mümkün değildir.

Sivil toplumun yasama sürecine katkısını artırmak amacıyla, yasama sürecine ilişkin bilgilerin konuyla ilgili sivil toplum örgütlerine yayılmasına hizmet etmek üzere Parlamento tarafından finanse edilen bir yayın bulunmamaktadır. Yalnızca Parlamentonun resmi belgeleri yayınlanmaktadır.

## 10. NORVEÇ

Parlamento veya Komisyonlar ile sivil toplum kuruluşları arasındaki ilişkileri düzenleyen spesifik kurallar bulunmamakla birlikte, Parlamento ve Komisyonlara açık toplantı düzeninde hakim olan genel kurallar sivil toplum örgütleri için de uygulanır. Komisyonlar, kanun teklif ve tasarılarını görüşürken sivil toplum örgütleri de sıklıkla

katılımcılar arasında bulunurlar. Açık toplantılara sivil toplum kuruluşlarının katılması durumunda, açık toplantıların nasıl düzenleneceğine dair Parlamento İçtüzüğü'nün 21 inci maddesi uygulanır: Bu maddenin ilgili kısmı aşağıdadır:

*"Madde 21*

*Komisyonlar toplantı düzenleyebilir. Açık toplantı, komisyonların sadece katılmasını veya katılıp komisyona bilgi vermesini istediği bazı kişilerin katıldığı toplantıları kast eder. Komisyon, toplantıya katılanların basit çoğunluğuyla karar alır. Toplantıya katılım için çağrılan kişiler katılıp katılmamakta veya sorulan sorulara cevap verip vermemekte serbesttirler.*

*Komisyon, açık toplantıya çağırdığı kişinin masraflarını karşılamak için Meclis Başkanı'nın onayıyla harcama yapabilir.*

*Komisyonun açık toplantıları halka açık yapılıdır. Toplantıya katılanların basit çoğunluğunun kararı ile görüşmeler tamamen veya kısmen kameraya alınabilir. Halka açık toplantı esnasında komisyon üyeleri arasında görüş alışverişi olmayacaktır..."*

Bir kanun tasarısından etkilenen sivil toplum kuruluşları, Hükümet tarafından tasarının parlamentoya gönderilmeden önceki hazırlık aşamalarına sürekli olarak davet edilirler ve görüşlerini o aşamalarda ifade etme imkanı bulurlar. Bu tür yazılı görüş alışması zorunludur ve çoğu zaman oldukça kapsamlıdır. Komisyondaki açık toplantıların amacı, sivil toplum kuruluşlarının tasarı metnine yansımış görüşleri için Parlamento'ya ek bilgi verilmesi ve milletvekillerine ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla doğrudan iletişim kurabilme imkanı verilmesi amacını taşır.

Komisyonlar, her sivil toplum kuruluşunu Komisyona havale edilmiş bir kanun tasarısı veya teklifi hakkında açık toplantıya katılmaya veya yazılı görüş vermeye çağırabilir ve bu oldukça sık uygulanır. Açık toplantı yapılıp yapılmayacağına veya açık toplantıya hangi sivil toplum örgütünün katılacağına dair bir ihtilaf çıkarsa kararı çoğunluk verir. Ancak, uygulamada hemen her zaman, bir komisyon üyesinin dahi önerdiği sivil toplum kuruluşlarına kendini ifade etme imkanı tanınır. Ayrıca, ilgili sivil toplum kuruluşu da Komisyona açık toplantı yapması için başvurabilir. Komisyonlar bu tür başvuruları kabul etme konusunda genellikle oldukça esneklerdir. Bunun dışında ilgili sivil toplum kuruluşları parti gruplarına veya milletvekillerine de açık toplantı istemeleri konusunda başvurabilirler. Bu yöntem

özellikle daha resmi nitelikli olup katılımın zor olduğu toplantılara katılım için tercih edilir. Bunun dışında, bir diğer sıklıkla uygulanan yöntem ise, sivil toplum kuruluşlarının görüşülen konuyla ilgili -çoğunlukla kendi inisiyatifleriyle- yazılı beyanda bulunmasıdır.

Komisyonlar, görüşülmekte olan kanun teklifine ilişkin –özellikle kanunun kapsamı ve boyutuna bağlı olarak değişen- farklı yöntemler ve yaklaşımlar izlemektedir. Bazı komisyonlar, gündemi, -bazı durumlarda internet sayfaları üzerinden- görüşmelerin yapılacağı tarih ve yeri belirten ilanlarla duyurarak konuyla ilgili tüm tarafları katılmaya davet ederler. Bu ilan üzerine ilgili kuruluşlar başvururlar ve hangi kuruluşların toplantıya katılacağına komisyon karar verir. Daha önce de belirtildiği gibi, sivil toplum kuruluşları çoğu zaman kendileri de katılmak üzere doğrudan başvururlar.

Kanunların hazırlık aşamasında hangi sivil toplum kuruluşlarının katıldığı bilindiği için Komisyon hangi kuruluşların yazılı bilgisine başvuracağını da bu kanun tasarı dosyaları üzerinden bilir. Dosyadaki liste ayrıca, komisyonun konuyla ilgili görüş veya bilgisine başvurmasının faydalı olacağına karar verebileceği tüm kuruluşları da içerir.

## 11. POLONYA

Hali hazırda, Polonya Parlamentosu ile sivil toplum örgütleri arasındaki ilişkileri düzenleyen bir mevzuat bulunmamaktadır. Bunun istisnası, lobi faaliyetleri olarak tanımlanan ilişkileri düzenleyen yasa yapım sürecindeki lobi faaliyetleri hakkında kanundur. Yasada tanımlandığı şekliyle lobi faaliyeti, yasa yapım sürecinde kamu otoritelerini etkilemek amacıyla yapılan, yasal olarak izin verilmiş her türlü faaliyettir. Bu yasa, profesyonel lobi faaliyeti yürütmenin koşullarını, profesyonel lobi faaliyetini kontrol biçimleri ve profesyonel lobi faaliyeti yürüten kuruluşların tescil ilkelerini belirlemektedir. Profesyonel lobi faaliyeti bir girişimci ya da medeni hukuka tabi anlaşma ile girişimci olarak tanımlanmayan bir doğal kişi tarafından yürütülebilir.

Parlamento içinde sivil toplumla ilişkilere dönük kalıcı ya da geçici bir komisyon bulunmamasına karşın, komisyonlar kendi yetkileri çerçevesinde sivil toplum örgütleri ile işbirliği geliştirirler.

Genel olarak, parlamento düzeyinde sivil topluma yönelik olarak organize edilen toplantı, konferans ve seminer gibi etkinlikler yoktur. Bunun istisnası yılda bir kez, 1 Haziran Çocuklar Gününde düzenlenen Çocukların Parlamentosudur. Bu toplantı Polonya

Parlamentosu ve eğitim kurumlarının işbirliğiyle düzenlenir. Sivil toplum örgütleri ile işbirliğini geliştiren toplantı, panel, seminer gibi etkinlikler Parlamento Komisyonları tarafından düzenlenir. Ancak, bu etkinlikler seyrek olarak düzenlendiğinden bunların sayısı konusunda veri yoktur.

Parlamento Başkanlığı, değişik türde mektuplar yayınlamaktadır, ancak, bunların hiçbiri doğrudan sivil toplum örgütlerine yönelik değil, büyük çoğunluğu milletvekillerinin kullanımına yöneliktir.

Parlamento İçtüzüğü'nün 42 inci maddesinin birinci paragrafının ikinci cümlesine göre yasa tasarı/tekliflerini görüşen komisyon davetli uzmanların görüşlerini alır. Sivil toplum örgütlerinin temsilcileri komisyon toplantılarına uzman olarak katılabilirler.

Bunun dışında, sivil toplum örgütlerinin temsilcileri komisyon tarafından düzenlenen ve yasa tasarılarının görüşüldüğü kamuya açık oturumlara da katılabilirler. Bunun için on gün önceden başvurulması gereklidir. Yine bazı sivil toplum örgütleri, yasama süreci öncesinde kendi çalışma alanlarıyla ilgili konularda danışmanlık görevi üstlenebilmektedir.

## **12. PORTEKİZ**

Parlamento İçtüzüğü'nün 150 ve 151.maddeleri uyarınca kanun taslaklarında danışılması gereken iki grup bulunmaktadır. Bunlardan ilki çalışma hayatı ile diğeri yerel yönetimlerle ilgilidir.

Çalışma hayatı ile ilgili yasama çalışmalarında bütün teklif ve tasarılar basılı olarak yayınlanır ve Parlamentosu halka satışa sunulur. İlgili komisyon tarafından belirlenen sürede - genellikle 30 gündür- işçi örgütleri ve sendikalar uygun gördükleri önerileri iletebilirler ve temsilcilerinin komisyonunda dinlenmesini talep edebilirler.

İlgili Komisyonlar yerel yönetimlerle ilgili taslak ya da teklifler söz konusu olduğunda ya da gerekli görüldüğünde Belediye Konseyleri Ulusal Topluluğuna ve Mahalle Meclisleri Ulusal Topluluğuna danışmak zorundadırlar. Ancak her iki topluluk da sivil toplum kuruluşu değildir.

İçtüzükte danışma ile ilgili başkaca bir zorlayıcı hüküm bulunmamakla birlikte bütün komisyonların uzman hükümet organlarına ya da hükümet dışı örgütlere danışma ve sivil

toplum kuruluşları temsilcileri ile uzmanların görüşlerine başvurma hakkı bulunur. Birçok komisyon yasama sürecinde bu fırsatı giderek artan şekilde kullanmaktadır.

Sivil toplum kuruluşu temsilcileri bir komisyon üyesinin önerisi üzerine komisyon başkanının davetiyle komisyon toplantısına çağırılır. Temsilciler yazılı raporlar göndererek ya da komisyon toplantıları sırasında sözlü açıklamalar yaparak yasama sürecine katkıda bulunurlar.

Sivil toplum kuruluşları parlamento grupları temsilcileri ya da milletvekilleriyle toplantılar da yapabilirler.

Sivil toplum kuruluşları yasama çalışmalarında bilgiyi medya ya da parlamento web sitesi, e-mail gibi e-demokrasi araçları aracılığı ile alırlar. Her daimi komisyonun kendi e-mail adresi bulunmaktadır ve hem vatandaşlar hem de sivil toplum kuruluşları taleplerini, dilekçelerini ya da şikayetlerini bu adreslere iletebilirler. Ayrıca Parlamento Web sitesinde oluşturulan Forum'da kanun tasarı ve teklifleri üzerine görüşlerini belirtebilirler.

### 13. SLOVAKYA

Sivil toplum örgütlerinin yasama sürecine katılımına ilişkin özel bir yasal düzenleme yoktur. İçtüzüğe göre yurttaşlar oturumları izleyebilir ve sivil toplum örgütlerinin üyeleri özel parlamento komisyonlarında uzman olarak bulunabilir. Esas olarak İnsan Hakları, Azınlıklar ve Kadının Statüsü Komisyonu sivil toplum örgütleri ile çalışmakta, yanı sıra, özellikle eğitim, çocuk ve kültür konularıyla ilgili komisyonların çalışmalarına da sivil toplum temsilcileri katılmaktadır.

Parlamento ya da Komisyonların himayesinde sivil toplum örgütleri için konferans benzeri etkinlikler düzenlenmektedir. Ancak, bunun sayısı yıllar itibariyle farklılık göstermektedir. Sivil toplum örgütlerinin komisyon toplantılarına katılması ve görüş açıklaması düzenli olarak gerçekleşmektedir. Tek tek milletvekilleri ya da siyasi partiler de ilgilendikleri konu hakkında sivil toplum örgütlerinin görüşüne başvurur ya da desteğini aldıkları sivil toplum örgütleriyle işbirliği içine girerler.

İçtüzüğe göre hükümet, milletvekilleri ve komiteler yasa önerisinde bulunabildiğinden sivil toplum örgütleri milletvekilleri ile işbirliği olanağına sahiptir. Ayrıca 100.000 yurttaşın imzaladığı dilekçeler Ulusal Meclis tarafından gündeme alındığından sivil toplum örgütleri dilekçe sürecinde de taraf ve etkili olabilmektedirler.

## **14. SLOVENYA**

Yasama ve yürütme erkleri ile sivil toplum örgütleri arasında işbirliğinin en temel olanağı Millet Meclisinin çalışan organları tarafından sağlanmaktadır. Bu olanaklar, Millet Meclisi İçtüzüğü'nün maddelerinde tanımlanmıştır. İçtüzük, aynı zamanda, Millet Meclisinin çalışmaları, tartışma konuları ve kararları hakkında kamuyu bilgilendirmesini sağlar. Bunun dışında, Millet Meclisi ile sivil toplum örgütleri arasındaki işbirliği konusunda özel düzenlemeler yoktur. Anayasanın 44 üncü maddesi, her yurttaşın kamusal işlerin yönetimine doğrudan ya da seçilmiş temsilcileri aracılığıyla katılma hakkını düzenlemektedir.

İçtüzük, her çalışma organı yetkilisinin sivil toplum örgütleri tarafından yönetilen bütün soru, önerge ve teklifler hakkında bilgilendirilmesi gerektiğini düzenler. Çalışma organı, tartışılan konuda yararlı bilgi sağlayabilecek herhangi bir kişiyi çağıracağı kamuya açık toplantılar düzenleyebilir. Bu kişi çalışma organının kendi toplantısına da davet edilebilir. Meclisin bu organlardan biri, yurttaşlar tarafından yasaların uygulanması ile ilişkili şikayet ve önerilerle ilgilenen Dilekçe, İnsan Hakları ve Fırsat Eşitliği Komisyonudur.

Özellikle sivil toplum örgütlerine dönük seminer v.b. etkinlikler Millet Meclisi tarafından değil Ulusal Konsey tarafından düzenlenir. 2006 yılında sivil toplum örgütlerinin Meclis çalışma organlarına yönelttiği önerge, teklif ve soru adedi 351 olmuştur. Bu konularda dört görüş belirtme toplantısı düzenlenmiştir.

Parlamento üyeleri genel olarak kendi çalışmalarında önemli bir bilgi kaynağı olduğunu düşündükleri seçmenleri ve sivil toplum örgütleriyle düzenli ilişki içindedir. İki tarafın da yararlandığını düşündüğü bu ilişkinin ağırlığı zaman içerisinde artmaktadır. Milletvekilleri ile ilişki, bir yandan sivil toplum örgütlerine kamusal politika üretim sürecine katılım olanağı yaratırken, diğer yandan milletvekilleri önemli bilgi kaynağına kavuşmaktadır. Milletvekillerinin işlerine yurttaşların etkisi her seçim bölgesindeki bürolar aracılığıyla artmaktadır. Buralarda milletvekillerinin yurttaşların görüş, değerlendirme ve önerileri hakkında bilgilencmeleri olanaklı hale gelmektedir.

Parlamentonun sivil topluma yönelik olarak organize ettiği toplantı, konferans ve seminer gibi etkinlikler yoktur. Yalnızca zaman zaman sivil toplum temsilcilerine resepsiyonlar düzenlenmektedir.

Parlamento gündemindeki yasa tasarıları ve diğer materyaller bütün ya da özet olarak Millet Meclisi gazetesinde yayınlanmaktadır. Gazetede ayrıca Millet Meclisi tarafından tartışılan özel konularda alınan kararlar da yer almaktadır. İçtüzükte öngörülmesi ya da Meclis Başkanı tarafından karar verilmesi durumunda çalışma organlarının rapor ve görüşleri de gazetede yayınlanır.

Tüm kamu dokümanlarına, enformasyon ve dokümantasyon belgelerine, raporlara, yasa taslaklarına ve diğer yayınlara Millet Meclisi web sitesinden ulaşılabilir. İçtüzük, çalışmaları Meclis gündeminde yer alan konuyla doğrudan ilgili kurumların temsilcilerinin uzman ya da temsilci olarak görüşlerini açıklamak ya da tartışılan konudaki pozisyonlarını ifade etmek üzere çalışma organlarına çağrılmasını sağlamaktadır. Bunun yanında daha fazla bilgi elde etmek için bir çalışma organı çağrılanları medyada ilan etmek suretiyle kamu görüş sunumu adı altında toplantı düzenleyebilmektedir. Sivil toplum örgütleri, 5.000 seçmenin imzası ile Millet Meclisine yasa taslağı sunabilmektedir. Sivil toplum örgütleri tarafından bir anayasa değişikliği önerisi sunulabilmesi için 30.000 seçmenin imzasına ihtiyaç vardır.

## 15. YUNANİSTAN

Parlamento İçtüzüğü'nün 38 inci maddesi, bir kanun teklifinin daimi komisyonda tartışılması esnasında Parlamento üyesi olmayanların yasa yapım sürecine katılımını düzenlemektedir. Bunlar, devlet görevlileri, sendika ya da diğer toplumsal örgütlerin temsilcileri, uzmanlar gibi kişilerdir. Komisyona davet edilmeleri halinde Komisyon Başkanı ya da üyelerinin sorularına sözlü olarak cevap verirler. Bu kişileri davet kararı ilgili bakanın, Komisyonun onda bir oranındaki üyesinin ya da bir siyasi partinin önerisi üzerine Komisyon tarafından alınır.

Sivil toplum örgütlerinin Parlamentodaki teklif ve tasarılar üzerine düzenli bir şekilde bilgilendirilmesi söz konusu değildir. Bu örgütlerin katılımına dair önerinin kabulü ya da davet edilmeleri Komisyonun takdirindedir.